

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

○

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

●

ט"ו באב

(חלק יט)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת ואתחנן, שבת נחמו, י"טז מנחם-אב, ה'תשפ"ב (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2022

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

ט"ו באב *

80

היא יראת ה' ומעשים, ולא יחוס משפחה (בלבד)⁶.

(ב) בוודאי היו בין בנות ירושלים גם בנות בלתי מיוחסות – וכיצד זה אמרו כולן „תן עיניך במשפחה“?

הקושיא אף גדולה מזו: בכרייתא⁷ (שעל המשנה) איתא „יפיפות שבהן מה היו אומרות תנו עיניכם ליופי כו' מיוחסות .. אומרות תנו עיניכם למשפחה כו' מכוערות .. אומרות קחו מקחכם לשום⁸ שמים כו' – היינו, שהמיוחסות לבדן היו אומרות „תנו עיניכם למשפחה“⁹, וא"כ איך נאמר במשנה באופן סתמי „בנות ירושלים .. אומרות .. תן עיניך במשפחה“?

ב. יש מפרשים¹⁰ שגם במשנה

(6) בתוי"ט מפרש „שמן הסתם המיוחסות הן יראות ה'“ (וראה גם עץ יוסף לע"י שם) – אבל לפי¹¹, „תן עיניך במשפחה“ הוא רק טפל ואמצעי להשיג אשה יראת ה', ומלשון המשנה „אל תתן עיניך בנוי תן עיניך במשפחה“ משמע, שהעיקר כאן היא מעלת המשפחה. אבל להעיר מהגירסא בדק"ס (הובא בש"נ שם), ואל תתן עיניך במשפחה“.

(7) בסיום המס' (לא, א). – בע"י הוא בשינויים. ואכ"מ.

(8) בע"י – „לשם“.

(9) וכן מפורש בהעתקת לשון המשנה בגמרא שם (בתחילת הפסקא) „מיוחסות שבהן היו אומרות בחור וכו'", אבל בע"י גריס „ומה היו אומרות בחור וכו'“. וראה דק"ס שם.

(10) אלי' רבה לשו"ע או"ח סתק"פ סק"י (נעתק בענף יוסף לע"י כאן. וראה גם דק"ס – נעתק בשנויי נוסחאות למשניות כאן). וכן פי'

א. איתא במשנה (סוף מסכת תענית¹): אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים שבהן בנות ירושלים (ויש גורסין – בנות ישראל?) ויצאות בכלי לבן שאולין .. וחולות בכרמים ומה היו אומרות בחור שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך אל תתן עיניך בנוי תן עיניך במשפחה שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל³ ואומר תנו לה מפרי ידי ויהללוה בשערים מעשי⁴.

וצריך להבין:

(א) הרא"י מן הפסוקים היא רק על מה שאמרו „אל תתן עיניך בנוי“ – כי „שקר החן והבל היופי“ – אבל לא על המשך דבריהם „תן עיניך במשפחה“⁵. ואדרבה: בפסוקים אלו מפורש „אשה יראת ה' היא תתהלל“, „ויהללוה בשערים מנשי“⁶, היינו, שמעלת האשה

(* וסיום מס' תענית. – וראה גם סיום מס' תענית (דירושלמי ובבלי) בלקו"ש חכ"ד (ע' 57 ואילך).

(1) כו, ב.

(2) ראה שנויי נוסחאות למשניות, וש"נ. ולהעיר ממרוז"ל עתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל (יל"ש ישע"י רמז תקג). שה"ש ה, ד) רעיתי .. נאווה כירושלים. מדרש שה"ש זוטא פ"א: ע' שמות קרא לירושלים כו' עיר ישראל כו' הר מרום ישראל כו'.

(3) משלי לא, ל.

(4) שם, לא.

(5) ולהעיר, שבירוש' ר"ף ועוד (ראה דק"ס) לא הובאו הפסוקים.

(ב) מדוע הובאו במשנה פרטים, ודוקא פרטים אלו, מתוך האמירות של כל סוג, ולא הלשון והפרטים שבברייתא? – ואדרבה, לכאורה הי' מתאים יותר שהמשנה, שהיא „דבר קצר וכולל ענינים רבים“¹¹, תודיע את הנקודה הכללית של כל אמירה ואמירה, היינו: „יפיפות אומרות תנו עיניכם ליופי, מיוחסות אומרות תנו עיניכם למשפחה, מכווערות אומרות קחו מקחכם לשם שמים“, והברייתא תוסיף לאחרי זה (על המשנה) את פרטי האמירה: „בחרו שא נא וכו“; „אל תתן עיניך בנוי“; „שקר החן . . בשערים מעשי“.¹² [ובפרט שבאופן זה הי' עולה בבירור מן המשנה שאלו הן שלוש אמירות של ג' סוגי בנות ירושלים (וזאת כמעט ללא תוספת ואריכות לשון)].

ולכן מסתבר לפרש, שלשון המשנה „מה היו אומרות“ (כל בנות ירושלים היוצאות) קאי על כל המשך הדברים שלאחרי זה, והברייתא מוסיפה על המשנה ומפרטת, שנוסף על האמירה שהיו אומרות כל בנות ירושלים, הי' כל סוג בפני עצמו מוסיף עוד אמירה שהיא בהתאם לבנות שבסוג זה בלבד.

ג. גם בברייתא צריך להבין:

(א) מה מקום יש לאמירה (של „יפיפות“) „תנו עיניכם ליופי“? – הלא הוראה היא בתורה „שקר החן והבל היופי“. ובפרט שה„יפיפות“ עצמן אומרות (כדאיתא במשנה) „אל תתן עיניך בנוי . . שקר החן והבל

נרמזות שלש האמירות השונות של ג' סוגי בנות ירושלים המפורטות בברייתא –

התיבות „שא עיניך וראה מה אתה בורר לך“ הן אמירת ה„יפיפות“, שיראו את יופיין (וכהמשך הברייתא: „שאינן אשה אלא ליופי“); „אל תתן עיניך בנוי תן עיניך במשפחה“ נאמר ע"י ה„מיוחסות“; וה„מכווערות“, אשר (אין להן לא (חן הבא מחמת) יחוס ולא יופי, אלא) יש להן מעשים טובים בלבד, אומרות „שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל ואומר תנו גו' ויהללוהו בשערים מעשי“ (ע"ד האמור בברייתא, שהן אומרות „קחו מקחכם לשום שמים“).

ועפ"ז מיושבת בדרך ממילא גם התמיהה הראשונה (הנ"ל סעיף א) – כי הפסוקים שהובאו במשנה אינם ראי' על האמירה שבמשנה לפני זה, אלא זוהי אמירה בפני עצמה (של המכווערות).

אבל פירוש זה אינו מתיישב היטב (בפשטות לשון המשנה):

(א) מסתמנת לשון המשנה, „בנות ירושלים . . ומה היו אומרות כו“, משמע שכל הנזכר במשנה בהמשך לזה הוא אמירתן של בנות ירושלים סתם (היינו כולן).

הרמב"ם* בפיה"מ (ונעתק בתו"ט כאן) – אבל רק ב' בנות הראשונות (שא נא עיניך כו" אומרות היפות, ואל תתן כו" אומרות המיוחסות). ולהעיר מגירסת הירושלמי כאן (בסוף המס').

(* במשניות הרמב"ם (קאפח) לא הובאו הפסוקים (ראה לעיל הערה 6).

(11) הרמב"ם בהקדמתו לפיה"מ ד"ה אחרי כן.

לחול במחולות¹⁵ – רש"י) בכרמים כו", מובא בגמרא המאמר „עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים כו"¹⁶.

אבל מסתבר, שקישור מאמר זה למשנה ולברייתא אינו מצד פרט אחד בענין, מה שאף כאן (כבמשנה ובברייתא) מדובר אודות מחול, אלא מצד כמה וכמה פרטים שבמחול הנזכרים בהמשך המאמר: והוא יושב ביניהם כו' וכל אחד ואחד מראה באצבעו שנאמר ואמר וגו'.

וכמו כן צריך לומר, שמאחר שבגמרא מובא מאמר זה בסמיכות לברייתא (הבאה בהמשך לאמירה דבנות ירושלים) – ולא בפיסקא בפני עצמה על לשון המשנה „יוצאות וחולות כו" (וכיו"ב) – משמע שהמאמר „עתיד הקב"ה וכו" בא בהמשך ובשייכות לתוכן הברייתא (אודות ג' סוגי האמירה של בנות ירושלים).

ה. בסיום המסכת מצינו דבר פלא בפירושי רש"י ותוס':

על „מראה באצבעו" פירש רש"י: „ואומר זה ה' קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו". ועד"ז כתבו התוס', וז"ל: „כל אחד ואחד מראה באצבעו שנאמר הנה אלקינו זה קוינו לו וגו' נגילה ונשמחה בישועתו".

(15) שופטים כא, כא.

(16) וי"ל ששייך ג"כ לסיום המשנה – „וכה"א צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וכו", היינו שהמחול דבנות ציון שייך למלך שהשלום שלו (הקב"ה) „רש"י ורע"ב למשנה (כאן) – ועד"ז „עתיד הקב"ה לעשות מחול כו".

היופי" (לפירוש הנ"ל שהדבר נאמר ע"י כל בנות ירושלים)!

ב) „קחו מקחכם לשום שמים" – כמה הוא זה טעם לשאת מכוערות דוקא?

יש מפרשים¹² שגם המכוערות יש להן מעשים טובים, ובאמרן „קחו מקחכם לשום שמים" כוונתן, שלא יתנו עיניהם ב„יופי" וב„משפחה", אלא רק ביראת שמים ומעשים טובים.

אבל פירוש זה דורש ביאור, שהרי גם אמירת המיוחסות „תנו עיניכם למשפחה" באה בפשטות להדגיש את המעלה הרחוקה שביחס משפחה – וכמו שכתב בתוספות יו"ט, „שמן הסתם המיוחסות הן יראות ה"¹³ – ונמצא שגם הבחירה במיוחסות היא „לשום שמים", וא"כ מהו היתרון ד„לשום שמים" שב„מכוערות"?

ד. בהמשך לברייתא הנ"ל מובא בגמרא מאמר נוסף, ובו מסתיימת המסכתא: „אמר עולא ביראה אמר ר' אלעזר עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן וכל אחד ואחד מראה באצבעו שנאמר¹⁴ ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו".

והקשר של מאמר זה למשנה מובן בפשטות: בהמשך לאמור במשנה ש„בנות ירושלים יוצאות וחולות (כמו

(12) אלי' רבה הנ"ל – נעתק לעיל בפנים סעיף ב'.

(13) ומפרש שהמיוחסות אומרות „שקר החן . . . אשה יראת ה' גו".

(14) ישעי' כה, ט.

הפסוק „ואמר ביום ההוא“ (האמירה) אינה שייכת ונוגעת לכאן²⁰.

אבל צריך להבין: מהי הסברא בכל אחת מהשיטות הללו (שבהן נחלקו רש"י והתוס') אם אמירת הצדיקים נוגעת לסוגייתנו אם לאו²¹?

ו. והביאור בכל זה:

מובן ופשוט, שענין זה שהיו „בנות ירושלים יוצאות כו“ בימי ט"ו באב ויום הכפורים, ה' ענין של קדושה. וא"כ מובן גם שבאותו מעמד לא היתה כוונתן להציג את מעלותיהן הגשמיות (יופי, עשירות²² וכיו"ב) כשלעצמן, אלא – מעלות הראויות ע"פ תורה להיות טעם וסיבה לשידוך ונישואין.

[ולדוגמא: באמירת ה„יפיפיות“ תנו עיניכם ליופי“ כוונתן למעלה האמיתית (הרחמנית) שבזה²³, כי יופי גשמי נמשך מיופי רוחני, וכידוע²⁴, שהולדת ילדים יפי תואר בגשמיות תלוי בהנהגת האב והאם בקדושה

ותמוה ביותר: מהי התוספת בדברי רש"י והתוס'^{16*} על המפורש בגמרא¹⁷!?

ויש לומר שרש"י והתוס' מחולקים בפירוש התיבות „שנאמר ואמר ביום ההוא הנה גו“:

רש"י מפרש, שהלימוד מפסוק זה בגמרא אינו רק ש„כל אחד ואחד מראה באצבעו“¹⁸, אלא גם שבשעת מעשה יאמר כל אחד לשון זו (שבכתוב) „זה ה' וגו“; ולכן הוסיף רש"י על לשון הש"ס: „(מראה באצבעו) ואומר (זה ה' וכו')“, היינו שבשעת המחול יהיו ב' הענינים: (א) מראה באצבעו, (ב) ואומר זה כו'¹⁹.

ועל זה כתבו התוס', „כל אחד ואחד מראה הקב"ה באצבעו שנאמר הנה אלקינו זה וכו'“ – בהשמטת התחלת הפסוק „ואמר ביום ההוא“, וכוונתם בזה להשמיענו, אשר (א) הראי' בגמרא („שנאמר“) היא רק על זה ש„מראה (הקב"ה) באצבעו“; ואשר (ב) התחלת

^{16*} ובע"י – אין פרש"י ותוס' אלו.

¹⁷ בדוחק גדול אפ"ל שכוונת התוס' היא שיש לגרוס תיבת „(מראה) הקב"ה“ – ע"ד גירסת הירושלמי (מגילה פ"ב ה"ד. מו"ק פ"ג ה"ז) „מראין אותו“. וראה הגירסא בדק"ס כאן „מראה עליו“. וראה לקמן הערה 41. וראה מראה הפנים לירושלמי (מגילה שם) ביאור בכוונת התוס'.

ובכל אופן צ"ע בפרש"י, שמשנה מלשון הכתוב, ובמקום „הנה אלקינו זה“ כותב „זה ה'“. וראה מראה הפנים שם.

¹⁸ כאמרו „זה“ – ראה חדא"ג מהרש"א כאן.

¹⁹ ועד"ז פי' רבינו גרשום כאן „ומראין זה לזה ואומרים הנה אלקינו וכו'“. וראה לקמן הערה 41.

²⁰ עפ"ז מובן ג"כ מה שרמזו התיבות (שבאמצע הפסוק) „וישיענו זה ה' קוינו לו“ ב„גו“, ולא העתיקו בפירוש – כי הראי' לנדוד"ה היא רק מהתחלת הכתוב „אלקינו זה“ – „מראה .. באצבעו“, וסיום הכתוב „נגילה ונשמחה בישותעו“ – שזה יהי' בעת שמחה „מחול“).

²¹ בפשטות י"ל, שזה שפרש"י „ואומר“ – שתהי' אמירה בעת המחול – הוא להדגיש יותר הקשר להמחול בנות ירושלים שהיו אומרות כו'. אבל עפ"ז צ"ע למה פליגי תוס' ע"ז.

²² כגירסת הע"י.

²³ ראה תו"א ויצא כג, ב ואילך. תו"ח שם ד"ה ורחל היתה (פ"א, פ"א-יב). ועוד. ולהעיר ממחול"ז (סנהדרין כ, א) „שקר החן זה דורו של משה והבל היופי זה דורו של יהושע כו'“ (וראה הדיעות בזה בגמרא שם) – נת' בד"ה ויהי אומן תרכ"ז, ועוד.

²⁴ ראה מס' כלה פ"א. נדרים כ, א.

המעלה (הרוחנית) הפרטית של כל סוג מבנות ירושלים, כדלקמן.

ז. מנין הוודאות שכל א' מבנות ירושלים שייכת לסוג של „אשה יראת ה'“, ושהדבר הוא באופן של „פרי ידי ומעשי“ כנ"ל – הנה על זה אומרות בנות ירושלים, „בחור שא נא עיניך וראה כו' אל תתן עיניך בנוי תן עיניך במשפחה“:

אין להסתכל על המעלות (הן הרוחניות הן הגשמיות) כפי שהן נראות לעין, על דרך הרגיל [„לא תתן עיניך בנוי“ – במובן הרחב של „נוי“], אלא, „שא נא עיניך וראה“ (ע"ד מה שנאמר „שאנר“ מרום עיניכם ואזי יקויים בכם) וראו מי ברא אלה“, היינו במבט נעלה יותר ופנימי יותר: ראיית השורש והמקור²⁸ שממנו באות המעלות –

וזהו „תן עיניך במשפחה“

– „משפחה“, במובן הרחב²⁹, אין פירושה ההורים כו' בלבד, אלא כל אלו שיש להם השפעה ופעולה על מהותה (הרוחנית) של הבת, ובכלל זה גם המלמדים והמחנכים שלה (וכמו שמצינו בכמה מקומות בחז"ל³⁰ שהם מתוארים ונקראים בשם „הורים“ של התלמיד והמחונך).

ובפרט ובמיוחד (שהרי „לשון

וטהרה וכו' (שאז מקבלים הילדים תכונות (ולבושי הנפש) של יופי ברוחניות²⁵, ולכן הרי הם יפי תואר גם בגשמיות)].

ובזה ישנן ב' מעלות: (א) המעלה הפרטית המתקיימת אצל בת ירושלים זו במיוחד; (ב) המעלה הכללית שישנה אצל כל בנות ירושלים; ומעלה זו עוברת מדור לדור לבנים ובני בנים עד סוף כל הדורות²⁶.

וזהו יסוד החילוק בין המשנה לברייתא:

הנדון במשנה הוא בעיקר המעלה הכללית שישנה אצל כל בנות ירושלים, כי (א) אצל כל אחת ואחת מבנות ירושלים ישנה מעלה רוחנית, שמצד זה היא בסוג של „אשה יראת ה' היא תתהלל“; (ב) מעלה זו מושרשת אצלה באופן כזה, שהיא תעבור לילדי שהיא יולדת ומחנכת, כמרומו בפסוק השני המובא במשנה: „תנו לה מפרי ידי ויהללה בשערים מעשי“

היינו, שלא רק מצד מעלות עצמה (שכבר נמנו באריכות ובפרטיות לפני זה – גמלתהו גו' ותעש גו' מפרי כפי גו') היא תתהלל,

אלא גם מצד ילדי – „פרי ידי“ ו„מעשי“ – „תנו לה“, ויהללה בשערים“.

משא"כ בברייתא מדובר אודות

(27) ישעי' מ, כו.

(28) ראה גם אוה"ת לאיכה (נ"ך ח"ב) ע' א'צו.

(29) מתאים ללשון המשנה שהיא „דבר קצר וכולל ענינים רבים“ (כנ"ל סעיף ב').

(30) ראה סנהדרין יט, ב, צט, ב. ספרי ורש"י עה"פ (ואתחנן ו, ז) ושנתם לבניך.

(25) ראה ר"ח שער הקדושה פט"ז. ועוד.

תניא ספ"ב.

(26) וזהו ענין הכי עיקרי בשידוך, דאין אשה אלא לבנים, שרוצים שגם אצל הבנים יהיו אותם התכונות טובות וכו' של האב ואם.

ולכן מצינו בברייתא שכל א' מהסוגים של בנות ירושלים זיברה וביטאה את מעלתה הפרטית (הנגלית והנראית):

„יפיפות” – בנות ירושלים שניתן לראות בגלוי את מעלותיהן (הרוחניות) ואת היופי של תכונות הנפש שלהן (וכנ"ל סעיף ו', שיופי גשמי נמשך מיופי רוחני), ולכן הן אומרות „תנו עיניכם ליופי” – לאלו שמעלתן היא באופן גלוי³².

„מיוחסות” – אלו שמעלותיהן ותכונותיהן הטובות אינן נראות בגלוי כל כך בהן עצמן, אבל מאחר שיצאו ממשפחות מיוחסות, מבעלי תורה ומדות טובות מדור דור, הרי אין כל ספק שהללו חנכו גם את בנותיהם להתנהג בדרך של משפחתם, ושבדרך זו עצמה תחנכנה גם הן את ילדיהן – ולכן הן אומרות „תנו עיניכם למשפחה”, וכונתן ל„משפחה” במובן המצומצם, המשפחה הפרטית.

„מכוערות” – סוג כזה של בנות ירושלים, שאין נראות בהן מעלות רוחניות, ואף לא בהנהגת הוריהן, וגם לא ה' להן אדם אחר שיחנך אותן כדבעי, ולכן הרי הן „מכוערות” ברוחניות וממילא בגשמיות.

אבל אף הן „בנות ירושלים” הן, וידעיהן זו עצמה שהן „מכוערות” מעוררת אצלן תנועה של מרירות

אזי „מתהלל” גם במעלות אלו. – ראה ד"ה אל יתהלל גוי לאדמו"ר הזקן (הנחות הר"פ ע' עת. סה"מ תקס"ח ע' מא). אוה"ת לני"ך (ח"א וח"ב) ירמ"ש.

(32) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 262.

משפחה יאמר על כל העם³¹ – היותה ממשפחת ישראל, בת שרה רבקה רחל ולאה, האמהות, שמהן קיבלה בירושה את תכונותי' היהודיות.

והמסתכל באופן זה יראה, אשר (א) אפילו אלו שאין ניכרת בהן כל מעלה רוחנית, אין זה אלא בחיצוניות, אבל בפנימיות, בהיותן ממשפחת ישראל, כל אחת מהן היא כסוג של „אשה יראת ה' היא תתהלל” (אע"פ שלעת-עתה הרי זה בהעלם). (ב) יתירה מזו, שהאמיתיות שבמעלות של בנות ירושלים אינה „נוי” – היינו, המעלות כפי שהן נראות בחיצוניות [שהרי „שקר חזן והבל היופי”] – אלא דוקא המעלות שהן באופן של „משפחה”, והן המעלות הבאות בירושה והעוברות מדור לדור.

ת. על זה מוסיפה הברייתא, שלאחר הקדמת „תן עיניך במשפחה . . אשה יראת ה' היא תתהלל”, היינו הראי' וההכרה במעלה העצמית („משפחה”) של כל בת ישראל, שמצדה היא „אשה יראת ה'” – אז יש מקום להכליל ב„תתהלל” (לא רק את יראת ה' שלה, אלא) גם את החן והיופי^{31*} שלה, כי אז גם אלו הן מעלות אמיתיות.

(31) מצודת דוד לעמוס ג, א.

(31* שזהו הפירוש הפנימי בפסוק זה, דכאשר האשה היא יראת ה', אזי „היא תתהלל” גם בחן ויופי. ועד"ז הוא הפירוש במש"נ (ירמי' ט, כ"כג) „אל יתהלל חכם בחכמתו . . הגבור בגבורתו . . עשיר בעשרו. כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי גוי” – דחכמה גבורה ועשירות מצ"ע אינן ראויות להתהלל בהן; אבל כאשר הן אצלו רק בכדי שיהי' „השכל וידוע אותי” (ראה שבת צב, א. נדרים לח, א),

הכללית של כל בנות ירושלים, ואילו בכרייתא מדובר בפרטי המעלות של כל סוג) בא לידי ביטוי גם בחילוק בין המשנה לכרייתא בתוכן ובסדר הענינים.

במחול באו לידי ביטוי האחדות והשלום שהיו בין בנות ירושלים (שלכן יצאו „בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי שאין לו“³⁶). ובוזה מובן המשך המשנה: „וכן הוא אומר³⁷ צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה“ – „במלך שהשלום שלו“³⁸, והיינו שזהו הסבר וביאור: כיצד יתכנו אחדות ושלום בין כל בנות ירושלים – ע”י „צאינה וראינה גו’ במלך שלמה“, היינו, כשהפעולה קשורה עם „מלך שהשלום שלו“, העושה שלום בין כל בנות ירושלים.

ואחדות זו היא בכ’ אופנים³⁹: (א) מצד הנקודה הפנימית שבהן מורגש מה שמלכתחילה הן מציאות אחת, מציאות של בנות ירושלים, ללא כל חילוקים ביניהן. (ב) אפילו מצד המעלות הפרטיות שבהן – שבזה הן שונות זו מזו, ד”אין דעותיהן וכו’ שוות“^{39*} – הרי הן באחדות ובשלום.

וזהו החילוק הנ”ל בין המשנה לכרייתא: במשנה מדובר אודות הכלל דבנות ירושלים (בני ישראל), כפי שהן מציאות אחת; ובכרייתא, שבה מורגשים הפרטים השונים, מתחדש,

(36) משנה כאן.

(37) שה”ש ג, יא.

(38) רש”י ורע”ב למשנה כאן.

(39) עדמשנת (לקו”ש ח”ד ע’ 1141 ואילך) הפרש בין „להיות לאחדים“ ו„כאחד“, עיי”ש.

(39*) ראה סנהדרין לח, א.

ושפלות וביטול³³, ומבלי הבט על כך שלא הי’ להן ממי לקבל מעלות נעלות – הרי הן עצמן מקבלות עליהן עול מלכות שמים, בדרך קבלת עול; עד שדבר זה עצמו מעורר בהן את ההרגש הנעלה שהן מבטאות באמירתן „קחו מקחכם לשום שמים“, היינו, שרצונן בחתנים כאלו שכל כוונתם היא רק לשם שמים, מבלי לחשוב אודות מעלות וכו’³⁴.

ועי”ז מתגלה לאחר מכן, שגם בידן ישנה מעלת ה„משפחה“ – ומטעם זה גם המכוערות אומרות (ביחד עם כל בנות ירושלים, כבמשנה) „תן עיניך במשפחה“ – כי אותו שברון-לב שיש לבת ישראל מכך שהיא מן המכוערות, ללא כל מעלה רוחנית, יסודו בכך שהיא ממשפחת ישראל, בת שרה רבקה רחל ולאה, ולכן מרגישה היא אשר „מר³⁵ עזבך את ה’ אלקיך“.

ט. החילוק הנ”ל בין המשנה לכרייתא (שהנדון במשנה הוא המעלה

(33) ראה עיד”ז בענף יוסף לע”י כאן בנוגע להעניות (כגירסת העי”) „שאינן להם שום מעלה מסתמא הן צנועות שלבן נשבר הם אמרו אשה יראת ה’ כו”“, וראה גם לקו”ש חט”ו ע’ 125 בביאור סיפור השי”ס (תענית כ, ב) „באדם א’ שהי’ מכוער ביותר כו”“, ע”ש.

(34) להעיר מד”ה ויהי אומן הנ”ל, ד”אשה יראת ה’ דורו של ר”י ברא”א שהי’ להם מס”ן על התורה” – והרי ידוע (ד”ה אין הקב”ה בא בטרוניא כסה”מ קונטרסים ח”ג (ע’ קיט ואילך) וסה”מ אידיש בתחלתו. ד”ה אני ישנה תש”ט), דעיקר ענין המס”ן הוא בזמן הגלות ועקבתא דמשיחא דוקא, בחי’ רגל ועקב (שאינן שם גילוי כחות הפנימיים). וראה לקוטי לוי”צ (אגרות) ע’ שפג בפ”י „ובלבד שתעטרונן בזהובים“ (שואמרות המכוערות).

(35) ירמ”ב, ב, יט.

וכו", היינו, שכל צדיק גם יאמר – היינו ישפיע – לכל שאר הצדיקים⁴¹ שבמחול, מעבודתו ומדריגתו הוא.

משא"כ לדעת התוס' הי' במחול רק „מראה הקב"ה באצבעו", אבל האמירה (ואמר ביום) אינה לצדיקים האחרים במחול, בתור השפעה (אלא היא רק אמירת שבח וכיו"ב), כי לשיטתם השלום והאחדות שבמחול אינם באופן של התכללות הבחינות והמדריגות, כדלקמן.

יא. ענין המחול, בעיגול, מרמז על בחי' בלי גבול, „שאינ לו סוף" (כמבואר ברבינו בחיי⁴²), ו„עתידי הקב"ה לעשות מחול לצדיקים" פירושו, שהתענוג והשמחה כו' שלהם יהיו למעלה ממדידה והגבלה, היינו, שאמנם „כל אחד ואחד מראה באצבעו", כל אחד ואחד לפי מדריגתו ובחינתו הפרטית כנ"ל, אבל יהי' זה באופן כזה, שתאיר הנקודה העצמית (ה„כתר") של מדריגתו, שהיא למעלה ממדידה והגבלה.

88 ולכן מפרשים התוס' שכאן אין התכללות המדריגות – כי ענין ההתכללות שייך רק ב„התפשטות", הנותנת מקום למדריגה אחרת שחוץ

השלום והאחדות אינם משום שהמעלות הפרטיות בטלות (היינו, שאינן מורגשות אז), אלא אדרבה: מבלי הבט על החילוקים הגלויים שבין המעלות השונות של בנות ירושלים, שהוזכרו בפיהן בפירוש, צעדו כולן יחד במחול אחד, בשלום ובאחדות.

ובזה מבואר מה שבהמשך לברייתא זו מובא בגמרא המאמר „עתידי הקב"ה לעשות מחול לצדיקים כו' וכל אחד ואחד מראה באצבעו כו'" – ותוכן ענין זה, שכל צדיק „יראה" על הקב"ה באצבעו הוא, בהתאם לדרגתו והשגתו הוא⁴⁰, ואעפ"כ בה בשעה יהיו כולם מאוחדים במחול אחד.

י. בפרטיות, האופן השני של השלום והאחדות (– גם מצד הפרטים) יש בו ב' אופנים. ובעניננו (בשלום שבין הצדיקים):

(א) אע"פ שכל צדיק שונה מחברו בעבודתו ובמדריגתו, מאחר שהקב"ה יושב ביניהם, ולפניו כל חילוקי המדריגות אינם בסתירה זה לזה, הרי הוא ב"ה „עושה שלום במרומיו" ביניהם, שכל הצדיקים, עם כל החילוקים שביניהם, יהיו בהתאחדות כולם יחד (במחול אחד).

(ב) יש השפעה והתכללות בין צדיק לחבירו, שכל אחד משפיע מעבודתו וממדריגתו לזולתו, עד שנועשית התכללות והתאחדות גמורה בין כל חילוקי המדריגות שבצדיקים.

וזהו חידושו של רש"י: „כל אחד ואחד מראה באצבעו ואומר זה ה'

41) ומודגש יותר בלשון רבינו גרשום „ומראין זה לזה ואומרים כו"'. – ועפ"י י"ל, דמה שתוס' מוסיפים תיבת „(מראה) הקב"ה" (ראה לעיל הערה 17) הוא להדגיש, דזה ש„כאור"א מראה כו", הוא לא ש„מראין זל"ז", כ"א (רק) על הקב"ה (באופן שאין שייך לזולת), כדלקמן שלדעת התוס' „ואמר ביום ההוא" הוא אמירת שבח כו'.

42) תרומה כה, לא (בסופו). ועוד. נעתק בעץ יוסף לע"י כאן. וראה לקו"ת ואתחנן ז, ס"ב. חנוך לנער ס"ע 21 (31).

40) ראה עיון יעקב לע"י כאן. וראה מראה הפנים הנ"ל.

חופתו של הזולת, נכוחה⁴⁶ מחופתו של חברו.

וי"ל שאליבא דרש"י יהי' כן רק בתחילת הזמן דלעתיד, אבל אח"כ תתגלה האחדות האמיתית שמצד העצמות, והעצמות נושא את כל ההפכים כאחד. ומצד גילוי זה, תהי' התכללות של כל מדריגות הצדיקים⁴⁷ (גם של בחי' הכתר שלהם), בשלום ואחדות אמיתית.

(משיחת ט"ו אב תשל"ה)

הימנו. אבל בנקודה העצמית של מדריגה אחת אין מקום למדריגה אחרת⁴³, ולכן בהכרח לומר, שהשלום והאחדות שבמחול הם רק באופן הא' הנ"ל⁴⁴ (סעיף יו"ד).

והדברים עולים בקנה אחד גם עם מאמר חז"ל⁴⁵ שלעתיד, "כל אחד נכוחה מחופתו של חברו": "חופה" הוא בחי' חופה (פ"א סגולה), מקיף, היינו ה"כתר" של צדיק זה ומדריגתו; וחופה וכתר אין בהם התכללות – אדרבה,

(43) ע"ד ספי' דתהו – ראה המצויין בהערה הבאה.

(44) ע"ד התכללות של כחות העצמיים שהוא "לא מצד עצמם ולא בהם כ"א מצד מקורם... שהן כולן שוכנות במקום אחד" (וההתכללות הכוחות זה עם זה, מה שכל הכוחות כלולים זמ"ז, הוא רק בכוחות הגלויים) – ראה בארוכה ד"ה למרבה המשרה ת"ש (בסה"מ קונטרסים ח"ב). ובכ"מ.
(45) ב"ב עה, א.

(46) ורק כאשר הם במחול, שהקב"ה, יושב ביניהם – הם בשלום ואחדות ("שוכנים במקום אחד").
(47) להעיר מהמבואר (מאמר דש"פ נח תרס"ה. ועוד) שהתכללות הספי' דאצילות באופן דמבלי אשר ימצא ראש וסוף הוא מצד, שמאיר גילוי אור עליון מעצמות או"ס שלימותא דכולא שאין שם הפכי' כלל!

